

Olumlu Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Türkçe Formu'nun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Tayfun DOĞAN*

Tarık TOTAN**

Özet

Amaç: Olumlu Değerlendirilme Korkusu Ölçeği (ODKÖ) Weeks ve ark. (2008) tarafından olumlu değerlendirilme korkusunu ölçmek üzere geliştirilmiş, 8 maddelik öz bildirim tarzı bir ölçektir. Bu çalışmanın amacı ODKÖ'nün faktör yapısını, geçerlik ve güvenilirliğini incelemek ve Türkçeye uyarlamasını yapmaktır. **Yöntem:** Çalışmaya Dokuz Eylül Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesinde öğrenim gören 532 öğrenci (343 kadın, 188 erkek) katılmıştır. Araştırmada ODKÖ'nün psikometrik özellikleri iç tutarlılık katsayısı, test tekrar test, test yarılama, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemleriyle incelenmiştir. Ölçüt bağıntılı geçerlik için Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kısa Formu ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** ODKÖ'nün yapı geçerliğini incelemek üzere açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucu tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ise ölçeğin özgün formuna ait faktör yapısıyla uyumlu bir sonuç vermiştir. ODKÖ'nün iç tutarlık katsayısı .73, test tekrar test güvenilirlik katsayısı .75 ve test yarılama yoluyla elde edilen güvenilirlik katsayısı .67 olarak bulunmuştur. **Sonuç:** Bu sonuçlar ODKÖ'nün olumlu değerlendirilme korkusunu ölçmek üzere Türk üniversite öğrencileri için yeterli düzeyde bir geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Olumlu değerlendirilme korkusu, sosyal fobi, geçerlik, güvenilirlik

* Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD. tayfun@tayfundogan.net

** Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD.
tarik.totan@deu.edu.tr

The Study of Validity and Reliability of the Turkish Version of the Fear of Positive Evaluation Scale

Abstract

Objective: The Fear of Positive Evaluation Scale (FPES) is 8 item self-report scale developed by Weeks and et al. (2008) to assess fear of positive evaluation. The purpose of this study was to adapt the FPES to Turkish and examine its factorial structure, validity and reliability. **Method:** The study included 532 university students (343 female, 188 male) from Dokuz Eylul and Sakarya Universities. Psychometric properties of FPES was investigated by test re-test, Cronbach alpha, split-half, exploratory and confirmatory factor analysis and criterion validity methods. Rosenberg Self-esteem Scale and The Fear of Negative Evaluation Scale Short Form was used for the criterion validity. **Results:** In order to determine the construct validity of The Fear of Positive Evaluation Scale (FPES), exploratory and confirmatory factor analysis was conducted. The exploratory factor analysis resulted in a factor and confirmatory factor analysis demonstrated that the model was well fit with the original scale. The Cronbach's alpha for the FPES was .73. the computed test-retest reliability coefficient was .75 and split-half coefficient was .67. **Conclusion:** According to these results FPES had a satisfactory level of reliability and validity in Turkish university students.

Keywords: Fear of positive evaluation, social phobia, validity, reliability

1. Giriş

Sosyal fobi, sosyal ortamlarda ya da performans gerektiren durumlarda veya tanımadık insanlar önünde ortaya çıkan, kişinin aşağılanmasına veya utanmasına neden olabilecek biçimde davranacağından ya da anksiyete belirtileri göstereceğinden kaygı duyduğu belirgin ve inatçı korkudur (APA, 2000). Sosyal fobi bireyin yaşam kalitesini kısıtlayıcı bir hastalıktır. Özellikle bireyin iş, özel ve eğitim yaşamında gerçek performansını göstermesini engelleyebilmektedir. Sosyal fobik bireyler iş başvurusunda bulunmakta güçlük çekmekte, iş ve eğitim yaşamını yarıda bırakabilmektedir. İnsanlarla özellikle karşı cinsle iletişim kuramamasından dolayı evlilik yapamamakta ya da evliliği sürdürememektedirler. Sosyal anksiyete bozukluğunun yarattığı olumsuz ve depresif ruh hali intihara kadar varabilen

davranışların sergilenmesi ile sonuçlanabilmektedir. Bazı sosyal fobi hastaları ise yaşadıkları kaygıyı bastırabilmek amacıyla alkol ya da madde bağımlısı olabilmektedir. Sağlıkları açısından ise doktora gitmek yoğun kaygıya neden olduğu için sağlık hizmetlerinden de faydalanamamaktadırlar (Özgüven ve Sungur, 1998; Kasper, 1998; Veale, 2003).

Sosyal fobinin bilişsel nedenlerini inceleyen araştırmacılara göre sosyal fobinin özünde olumsuz değerlendirilme korkusu yer almaktadır (Veale, 2003; Weeks ve ark., 2008). Yani sosyal fobik birey başka insanlar tarafından incelendiği durumlarda, sosyal ortamlarda ya da performans göstermesi gereken durumlarda rezil olacağı, utanacağı ve utanmasının diğerleri tarafından fark edileceği korkusunu yaşamaktadır. Sosyal fobi hastaları hata yapma, gülünç duruma düşme ya da kendilerine yakışmayacaklarını düşündükleri davranışları sergileme korkusu içindedir. İnsanlarla ilişkilerinde arka plana itilmiş olmaktan, kendilerine dostça davranılmamasından, aptalca görünmekten, kontrolü kaybetmekten, panik yaşamaktan, ne söyleyeceğini bilememekten ve bunlara bağlı olarak ortaya çıkabilecek bazı bedensel ve fizyolojik değişikliklerin fark edileceğinden korku ve kaygı duymaktadır (Doğan, 2010). Sosyal anksiyete yaşayan bireyler genellikle yaşadıkları yoğun korku ve kaygının gerçekçi (rational) olmadığını farkındadırlar ancak sosyal bir ortama girdiklerinde ya da diğer insanlarla olan bir etkileşim durumunda korku ve kaygı hissetmekten kendilerini alamamakta ve bu korkunun yaşamlarını kontrol etmesiyle başa çıkamamaktadırlar.

Kendisinde anksiyete yaratan durumlarla karşılaşmak bireyde yoğun kaygı ve korkulara neden olabilmektedir. Bunun farkında olan birey yaşadığı anksiyeteden ve buna bağlı olarak ortaya çıkan belirtilerden kurtulmak amacıyla kaçınma davranışları göstermektedir. Özgüven ve Sungur (1998)'a göre sosyal fobik hastalar çeşitli anksiyete semptomlarını yaşamamak için anksiyete yaşadıkları ortamlardan ve durumlardan sıklıkla kaçınırlar. Bu kaçınma davranışları anksiyetenin fiziksel belirtilerini hızlı biçimde ortadan kaldırmakta, hatta önlemede oldukça etkindir. Ancak bunun bedeli bireyin yaşamının kısıtlanması olabilmektedir. Hasta sosyal yönden tamamen izole bir duruma gelebilme, kişisel ilişkilerinde, eğitim ve iş yaşamında önemli sorunlar yaşayabilmektedir. Bireyin bu kaçınma davranışları göz kontağı kurmama, çok zorunlu olmadıkça evden çıkmama, sosyal ortamlara girmeme, eve misafir kabul etmeme ya da misafirlğe gitmeme, kendisine soru sorulmadıkça konuşmama, fikir belirtmeme şeklinde görülebilmektedir.

Weeks ve arkadaşlarına göre (2008) sosyal fobinin bilişsel modeliyle ilgili olarak daha çok olumsuz değerlendirilme korkusuna vurgu yapılmasına rağmen, sosyal fobide genel olarak *değerlendirilme korkusu* hâkimdir. Yani sosyal anksiyete yaşayan bireyler olumsuz değerlendirilmekten kaygı duymalarının yanı sıra olumlu değerlendirilmekten de kaygı duymaktadırlar. Sosyal fobik bireylerin iltifat almaları, kendilerinden övgüyle bahsedilmesi, diğer insanların önünde olumlu ve başarılı bir davranışta bulunmaları gibi durumlar da onlarda kaygı oluşturabilmektedir. Yaşanan kaygı ile birlikte sosyal fobik birey olumsuz değerlendirildiğinde gösterdiği fizyolojik ve duygusal belirtileri benzer şekilde olumlu değerlendirildiğinde de göstermektedir.

Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeği (ODKÖ), sosyal kaygı yaşayan bireylerin olumlu değerlendirilmekten duydukları kaygıyı ölçmeye yönelik olarak Weeks ve ark. (2008) tarafından geliştirilmiş, öz bildirim tarzı bir ölçektir. Bu çalışmada ODKÖ'nün Türk üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme psikometrik özelliklerinin incelenmesi ve Türkçe uyarlamasının yapılması amaçlanmıştır. Buna göre ölçeğin Türkçe formunun orijinal formuyla benzer geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısına sahip olduğu hipotezi sınanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın çalışma grubunu 2008-2009 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesiyle ($n= 289$, %54,33) ve Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesiyle ($n= 243$, %45,67) devam eden toplamda 532 katılımcı (kadın $n= 343$, %64,47, erkek $n= 188$, %35,53) oluşturmaktadır. Araştırma katılımcıları psikolojik danışma ve rehberlik ($n= 137$, %25,75), fen bilgisi öğretmenliği ($n= 104$, %19,54), sınıf öğretmenliği ($n= 112$, %21,05), bilgisayar öğretimi ve teknolojileri öğretmenliği ($n= 22$, %4,14), matematik öğretmenliği ($n= 121$, %22,75) ve İngilizce öğretmenliğinde ($n= 35$, %6,77) öğretim gören birinci ($n= 101$, %18,98), ikinci ($n= 354$, %66,54) ve üçüncü sınıf ($n= 76$, %14,48) öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma katılımcılarının genel yaş ortalaması 19,49 (ss.= 1,6) olarak hesaplanırken kadın katılımcıların yaş ortalaması 19,28 (ss.= 1,35) erkek katılımcıların ise 19,88 (ss.= 1,90) olarak belirlenmiştir.

2.2. Kullanılan Ölçme Araçları

2.2.1. Olumlu Değerlendirilme Korkusu Ölçeği (ODKÖ)

ODKÖ'yi sosyal anksiyeteyi bilişsel bileşenleriyle değerlendirmek amacıyla Weeks ve ark. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirme çalışmasına Temple Üniversitesinde dört dönem boyunca Psikolojiye Giriş dersini alan 1711 öğrenci (Yaş $\bar{x}$ = 19,18) katılmıştır. Ölçek Likert tipi onlu derecelendirmeye (0= hiç doğru değil, 9= kesinlikle doğru) dayanan toplamda 10 maddeden oluşmaktadır. Ancak ölçeğin ters değerlendirilen (reverse scored) 5. ve 10. maddeleri katılımcılardaki yanıtlama önyargısını (response bias) azaltmak amacıyla dolgu maddesi olarak ölçekte yer almaktadır. Ölçeğe ilişkin toplam puan alınırken bu iki madde dışarıda tutularak ölçeğe ait değerlendirme kalan 8 madde üzerinden yapılmaktadır. Yapı geçerliği için birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi çalışması sonucunda araştırmacılar 8 maddelik modelin doğrulandığını bulmuşlardır (CFI= .97, TLI= .96, RMSEA= .064, CI= .044, .080, SRMR= .04; λ_x = .30-.77). Ölçeğin Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeğiyle olan iki faktörlü doğrulayıcı faktör analizi sonuçları da uyum iyiliği indeksleri açısından yeterlilik gösterdiğini hesaplamışlardır (CFI= .95, TLI= .94, RMSEA= .046, CI= .042, .050, SRMR= .06; λ_x = .37-.78). Ayrıca ODKÖ'yi ile Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği arasında .74 düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Benzer ölçek geçerliği çalışmasında ODKÖ'yi Sosyal Bütünleşme Ölçeğiyle .48, Kısa Olumsuz Değerlendirilme Ölçeğiyle .45, DSM-IV için Genel Anksiyete Bozukluğu Anketiyle .34, Penn State Endişe Anketiyle .33 ve Beck Depresyon Envanteriyle .40 düzeyinde anlamlı ilişkilere sahip olduğu gözlenmiştir (Bonferroni düzeltilmesi yapıldıktan sonra p (.05/5)= .01). ODKÖ'nin iç tutarlılık katsayısı .80, 5 hafta arayla yapılan test tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .70 olarak bulunmuştur.

2.2.2. Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kısa Formu (ODKÖ-K)

Ölçek 1983 yılında M. R. Leary tarafından bireylerin olumsuz değerlendirilme korkularını ölçebilmek amacıyla geliştirilmiş öz bildirim tarzı bir ölçektir. ODKÖ-K yurt dışında sosyal fobi ile ilgili araştırmalarda oldukça yaygın olarak kullanılan bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Koydemir ve Demir (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. ODKÖ-K, korku ve endişe ifadelerini içeren 12 maddeden oluşmaktadır ve maddeler (1) Hiç Uygun Değil (2) Uygun Değil (3) Biraz Uygun (4) Uygun (5) Tamamen Uygun biçiminde 5'li

likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçeğin 8 maddesi olumsuz değerlendirilmeyle ilgili korku ve endişe ifadelerinden oluşmaktadır. Geriye kalan 4 madde ise olumsuz değerlendirilmeyle ilgili korku ve endişelerin olmadığı şekilde ifadelerden oluşmakta ve tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin 250 (137 kız, 113 erkek) Türk üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme psikometrik özellikleri incelenmiştir. ODKÖ-K için Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı. 94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin olumlu maddelerinden oluşan birinci faktör için iç tutarlık katsayısı. 91, tersten puanlanan maddelerden oluşan ikinci faktör için. 87 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ):

Rosenberg tarafından 1965 yılında geliştirilmiştir. Ölçek çoktan seçmeli sorulardan yapılmış 12 alt kategoride toplam 63 sorudan oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan RBSÖ Benlik Saygısı Alt Ölçeği, 4-noktalı Likert tipi bir alt ölçek olup, envanterin ilk 10 maddesini oluşturmaktadır. Yanıtlar, cevap anahtarının öngördüğü şekilde, tekli, ikili ya da üçlü gruplara ayrılarak puanlandığından, alt ölçek toplam puan yayılım genişliği 0-6 arasındadır. Toplamda, 0-1 puan alanlar “yüksek”, 2-4 puan alanlar “orta” ve 5-6 puan alanlar “düşük” benlik saygısına sahip kişiler olarak nitelendirilir. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik-güvenirlik çalışmaları Çuhadaroğlu (1986) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar kapsamında öncelikle dil geçerliği sağlanan ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik işlemleri, test-tekrar test güvenilirliğinde alt testler için elde edilen güvenilirlik katsayılarının .46-.89; Belirti Tarama Listesi'nin (SCL-90R) alt testleri ile yapılan ölçüt bağımlı geçerlik korelasyonlarının ise .45-.70 arasında değiştiğini göstermiştir. Ayrıca, normal ve psikiyatrik hasta gruplarından elde edilen ortalama benlik saygısı puanları, normal grup lehine anlamlılık taşımış ve bulgular kuramsal yapı geçerliğini desteklemiştir (Çörüş, 2001).

2.3. İşlem

Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması öncelikle orijinal dilde ölçeğin geliştiricileri arasında olan J. W. Weeks ile iletişime geçilerek ölçeğin uyarlanması için izin alınmasıyla başlamıştır. Gerekli izinler sağlandıktan sonra ölçeğin kaynak dil olan İngilizceden hedef dil olan Türkçeye çeviri süreci başlatılmıştır. Bir ölçme aracının geliştirildiği toplumdan farklı bir topluma uyarlanması sırasındaki en önemli işlemi

ölçeğin kaynak dilden hedef dile çevirisi süreci oluşturmaktadır (Geisinger, 1994). Bu sebeple çeviri alan bilgisi ve İngilizce dilsel yeterliliği bulunan üç öğretim elemanı, üç öğretim üyesi olmak üzere altı uzman tarafından yapılmıştır. Çeviri sonrasında elde edilen altı Türkçe formdan araştırmacıların incelenmesiyle tek bir Türkçe form oluşturulmuştur. Bu form çeviriye katılan uzmanlara tekrar İngilizce'ye çevrilmek üzere verilmiştir. Son olarak ikincil çeviri sonucunda elde edilen İngilizce form orijinal formdaki maddelerle gramer, yapı ve anlam bütünlüğü açısından iki İngiliz Dili uzmanına incelenmiştir. Her iki formun yeteri kadar birbirine benzediği görüşü alındıktan sonra ilk çeviri sırasında ortaya çıkan Türkçe form psikoloji ve psikolojik danışma ve rehberlik alanında doktora yapmış veya doktora öğrencisi olan on dört uzmana anlam bütünlüğü açısından incelenmek üzere verilmiştir. Uzmanların görüşü üzerine iyi anlaşılmayan iki madde yeniden ifade edilerek hazırlanan form iki Türk dili uzmanına incelenmek üzere verilmiştir. Türk dili uzmanlarının geribildirimleriyle ölçeğin uygulama hazır, son hali ortaya çıkarılmıştır.

Çeviri işlemlerinin sonrasında elde edilen formun kaynak dildeki formula olan dilsel eşdeğerliliği incelenmiştir. Dilsel eşdeğerliliği çalışmaları 35 İngilizce öğretmenliği 3. sınıf öğrencisi üzerinden iki dilli desen yöntemiyle yürütülmüştür (Deniz 2007). Ölçeğin kaynak dil ve hedef dil arasında yüksek düzeyde pozitif yönde ilişkili olduğu gözlenerek yapı geçerliliği çalışmasına geçilmiştir. Yapı geçerliliği için toplanan veri, veri ön işleme yöntemleri kullanılarak incelenmiştir (Oğuzlar 2003). Veri ön işleme teknikleri olarak; veriye ait matrislerdeki boş değerler (missing values) frekans tablolarıyla incelenmiş maddelere ait hiçbir tabloda %3'den daha fazla boş değer olmadığı görülmüştür. Ayrıca veri seti içindeki gürültülü değerlerde (noising value) belirlenerek veri setine geri dönülerek yeniden düzenlemiştir. ODKÖ'nin yapı geçerliliği çalışması betimleyici faktör analizi (exploratory factor analysis) ve doğrulayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis) yöntemleri kullanılarak yürütülmüştür. Faktör analizi çalışmalarında bazı varsayımsal ölçütlerin aranması gerekmektedir. Bu amaçla varsayımsal ölçütler olarak AFA için normal dağılım, doğrusallık, aykırı değerlerin çıkarılması, boş değerlerin belirlenmesi incelenirken DFA için AFA için aranan tüm varsayımsal kriterle birlikte uyum iyiliği indekslerinin yeterlilik düzeyleri incelenmiştir (Schumacker ve Lomax, 2004; Coakes, 2005; Field, 2005; Leech ve ark., 2005; Kline, 2005; Hair ve ark., 2006; Tabacnick ve Fidel, 2008; Green ve Salkind, 2008).

ODKÖ'nin uyarlamaya çalışmasında toplanan verinin yapı geçerliği çalışmaları için gereken yeterliliği gösterdiği gözlenerek yapı geçerliği çalışması yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik düzeyi Cronbach alfa iç tutarlılık, Spearman Brown testi yarılama ve test tekrar test yöntemleri aracılığıyla incelenmiştir. Madde analizi incelemesi ise madde toplam korelasyonları, alt/üst %27'lik grupların ortalamaları arasındaki farkların anlamlılık düzeylerine aracılığıyla incelenmiştir (Büyüköztürk, 2007). Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin uyarlama çalışmalarında kullanılan tüm istatistiksel analizler SPSS 15 ve LISREL 8.80 programlarıyla yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Dilsel Eşdeğerlik

Psikolojik nitelikleri ölçmede kullanılan ölçeklerin bir dilden başka bir dile uyarlanması ciddi bir sorundur. Orijinal dilden çevrilen ölçek maddelerinin çevrildiği dilde de orijinal dildeki amacını üst düzeyde temsil etmesi gerekmektedir (Deniz, 2007). Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin Türkçe formunun İngilizce'deki maddeleri ne oranda yansıttığı dilsel geçerlilik yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Dilsel geçerlilik çalışmasında iki dilli grup deseni benimsenerek çalışma, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Bölümü, İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı 3. sınıfına devam eden 35 öğrenci üzerinde yürütülmüştür (kadın $n= 26$, erkek $n= 9$). Dilsel eşdeğerlik için yapılan korelasyon analizi sonucunda olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin Türkçe formu ($\bar{x}= 25,97$, $ss= 4,82$) ile orijinal formu ($\bar{x} = 24,91$, $ss= 5,84$) arasında üst düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r= .77$, $p < ,001$) olduğu görülmüştür.

ODKÖ'nin İngilizce ve Türkçe formunun dilsel geçerliliği çalışmasında kaynak ve hedef dildeki maddeler arasındaki ilişkiler her madde düzeyinde Spearman'ın rho katsayısı kullanılarak incelenmiştir Spearman rho ilişkisel incelemelerde sürekli değişken olan verinin normal dağılmaması durumunda ya da verinin sıralı veya oranlı olması durumunda kullanılan istatistiksel bir tekniktir (Brace, Kemp ve Snelgar, 2003). Ölçek maddeleri beşli Likert tipinde derecelendirildiği dilsel geçerlik çalışmasında maddeler incelenirken Spearman *rho* tekniği kullanılmıştır. İki forma ait maddelerin ilişki düzeyleri Tablo 1'de verilmektedir.

Tablo 1. İngilizce ve Türkçe formdaki maddeler arasındaki ilişki düzeyleri

Maddeler	<i>rho</i>
Madde1	.41*
Madde2	.44*
Madde3	.69**
Madde4	.41*
Madde5	.80**
Madde6	.50**
Madde7	.84**
Madde8	.49*

* $p < .05$; ** $p < .001$

Ölçeğin Türkçe ve İngilizce maddeleri arasındaki ilişkilerin tümünün ,001 ve ,05 önem düzeyinde anlamlı ilişkilere sahip olduğu bulunmuştur. Madde1, Madde2, Madde3, Madde4, Madde6 ve Madde8'e ait ilişkilerin orta düzeyde Madde5 ve Madde7'e ait ilişkilerin ise üst düzeyde olduğu saptanmıştır. Tüm maddeler arasındaki doğrusal yöndeki bu ilişkilere dayanılarak ölçeğin kaynak ve hedef dildeki maddelerinin birbirine benzediği başka bir ifadeyle İngilizce formun Türkçe çevirisinin yeterlik gösterdiği söylenebilir.

3.2. Yapı Geçerliği

Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin yapı geçerliliğinin birinci bölümünde betimleyici faktör analizi (BFA) yöntemi kullanılmıştır. Analiz öncesinde ölçek maddelerinin varsayımsal ölçütleri karşılama düzeyleri sınanmıştır. Comrey ve Lee (1992; akt. Tabachnick ve Fidell 2007) BFA için minimum 300 kişiden veri toplaması gerektiği belirtmektedir. Bu araştırmanın verileri 532 katılımcı üzerinden toplanılmıştır. Bunun içinde katılımcı sayısının büyüklüğü yeterli oranda bu ölçütleri karşılamaktadır. Ayrıca ölçek maddelerinin normal dağıldığı, doğrusallık gösterdiği ve maddelerin saçılma tabloları incelenerek veride hiçbir aykırı değer (outliers) bulunmadığı gözlenmiştir (Field, 2005; Green ve Salkind, 2008).

BFA’da temel bileşenler analizi kullanıldığı için çoklu bağıntı (multicollinearity) kriteri aranmasının şart olmadığı belirtilmektedir (Coakes, 2005). Bu sebeple çoklu bağıntı kriteri incelenmemiştir. Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğini Türkçeye uyarlamaya yönelik toplanan verinin BFA için tüm varsayımsal kriterleri karşıladığı gözlenerek analize geçilmiştir. Ölçek tek boyutlu olduğu için BFA her hangi bir döndürme tekniği kullanılmadan tek faktör sınırlandırılması yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır. BFA’da yeterlilik düzeyinin göstergesi olan .70’in üzerinde çıkması Kaise Meyer Olkin (KMO) katsayısının .70 yüksek çıkması gerektiği belirtilmektedir (Leech ve ark., 2005). Bu araştırmada KMO katsayısı .79 hesaplanarak verinin gereken yeterliliği sağladığı gözlenmiştir. Başka bir yeterlilik göstergesi ise Bartlett küresellik testi χ^2 değeri 738,81 ($p < .000$) olarak bulunmuştur. Aşağıda olumlu değerlendirilme korkusuna ölçeğinin BFA analizi sonucunda ölçek maddelerine ilişkin ortak faktör varyansı ve faktör yük değerleri sunulmaktadır.

Tablo 2- Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin faktör yükleri

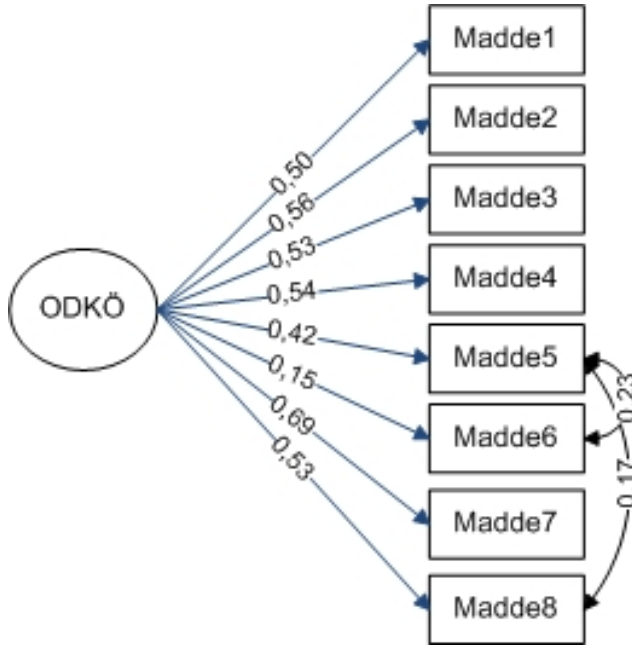
Madde	Ortak faktör varyansı	Faktör Yük Değerleri
Madde8	,521	,722
Madde9	,452	,672
Madde3	,393	,627
Madde2	,368	,606
Madde1	,353	,594
Madde6	,348	,590
Madde4	,330	,574
Madde7	,082	,286
Açıklanan toplam varyans		%35,60

Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin .29 - .72 arasında değerler aldığı hesaplanmıştır. ODKÖ’nin yapı geçerliğinin bir sonraki bölümünde birinci düzey Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yöntemi aracılığıyla incelenmiştir. DFA’inde Çoklu Benzerlik Tahmini Yöntemi (Maximum Likelihood Estimation Method) kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde öncelikle ölçeğe ilişkin birinci düzey modelin uyum iyiliği indekslerinin gereken düzeyleri karşılama oranları sınanmıştır. İlk analizde uyum iyiliği düzeylerini önemli ölçüde düşüren

Madde5-Madde7 hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesinin modelin uyumuna önemli katkı sağlayacağı gözlenerek model ilgili maddeler ilişkilendirilerek tekrar analize alınmıştır. Analiz sonucunda modifikasyon önerileri incelendiğinde Madde6 ve Madde9'un hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesinin modelin uyumu katkı sağlayacağı gözlenerek analiz tekrarlanmıştır. Madde hatalarının ilişkilendirilmesinden sonra yinelenen DFA analizi sonucunda ki kare değerinin serbestlik derecesine oranı (70,62/18) 3,92 olarak hesaplanmıştır. Bu oranın 5'ten küçük olmasının gerekliliği (Şimşek, 2007) göz önüne alınarak modelin bu düzeyi karşıladığı gözlenmiştir. DFA sonucunda elde edilen model aşağıda sunulmaktadır.

Şekil 1- Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeği birinci düzey DFA modeli

Öncelikle DFA modelinin uyumunun incelenmesinde model ilişkin χ^2 (ki kare) analizi sonucunun ,05 anlam düzeyinde anlamsız çıkması beklenmektedir. Ancak ki kare istatistiği formülü gereği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğu için genellikle katılımcı sayısının fazla olduğu araştırmalarda anlamlı çıkma eğilimindedir. Bu sebeple katılımcı sayısının fazla olduğu araştırmalara bir dizi uyum iyiliğinin incelenmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın yapı geçerliği için yürütülen DFA çalışmasında; ki kare uyum testi (chi-square goodness), uyum iyiliği indeksi (goodness of fit index, GFI), standartlaştırılmış uyum indeksi (normed fit index, NFI), görel uyum indeksi (relative fit index, RFI),orantılı uyum indeksi (comparative

fit index, CFI), ortalama hataların karekökü (root mean square residuals, RMR), fazlalık uyum indeksi (incremental fit index, IFI), ve yaklaşık hataların ortalama karekökü (root mean square error of approximation, RMSEA) indeksleri kullanılmıştır (Schumacker ve Lomax, 2004; Meyers ve ark., 2006; Şimşek, 2007). GFI, NFI, RFI, CFI ve IFI uyum iyiliği indekslerinin .90'dan büyük değerlere , RMSEA'nın .08'den ve RMR'nin ise 0,05'den küçük değerlere sahip olmasının yeterli olduğu belirtilmektedir (Kelloway, 1998; Schumacker ve Lomax, 2004; Şimşek, 2007).

Tablo 3- DFA modelleri uyum iyiliği indeksleri

DFA Modeli	χ^2	sd	GFI	NFI	RFI	CFI	RMR	IFI	RMSEA
İlk model	139,60	20	0,94	0,89	0,84	0,90	0,064	0,90	0,110
Madde6-Madde5 ilişkilendirildi	97,61	19	0,96	0,92	0,88	0,94	0,053	0,94	0,088
Nihai Model	70,62	18	0,97	0,94	0,91	0,96	0,046	0,96	0,074

DFA modeline ilişkin uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde GFI, NFI, CFI ve IFI indekslerinin .90'dan, RMSEA'nın ise .08'den küçük olduğu bulunmuştur. Ayrıca modele ilişkin parametre değerleri (λ_x) incelendiğinde ölçekteki tüm maddelerin pozitif yüklendiği görülmektedir. Bu sonuç doğrultusunda ölçeğin amacını ölçmede yeterlilik gösterdiği ve modelin doğrulandığı söylenebilir.

2.3.3 Benzer Ölçek Geçerliliği

Olumlu Değerlendirilme Korkusu Ölçeğinin benzer ölçek geçerliliği çalışması Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılarak incelenmiştir. Olumlu Değerlendirme Korkusu Ölçeğinin Olumsuz Değerlendirme Korkusu Ölçeğiyle ($r= .33, p = ,000$) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğiyle ($r= .42, p = ,000$) pozitif yönde anlamlı ilişkilere sahip olduğu bulunmuştur.

2.3.4. ODKÖ'nin Cinsiyete Dayalı İncelenmesi

Araştırma katılımcılarından elde edilen veride ODKÖ'nin toplam ortalamalarının cinsiyete dayalı farklılıkları bağımsız örneklem için *t*-testi analizi (Independent samples *t*-test) yöntemiyle incelenmiştir (Green ve Salkind, 2008). Araştırma verisinin bağımsız örneklem için *t*-testi analizinin varsayımsal kriteri olan normallik varsayımı karşıladığı gözlenmiştir (Kolmogorov Smirnov $p > ,050$). Yapılan analiz sonrasında kadınların olumlu değerlendirilme korkusu düzeyiyle ($\bar{x} = 20,88$, ss.= 4,97) erkekler olumlu değerlendirilme düzeyleri arasında ($\bar{x} = 20,93$, ss.5,16) anlamlı bir farkın bulunmadığı gözlenmiştir ($t_{529} = -0,130$, $p = ,897$).

3.3. Güvenirlilik

Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin güvenirlilik çalışması Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, Spearman Brown testi yarılama yöntemi ve test tekrar test yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .73 olarak hesaplanmıştır. Spearman Brown testi yarılama katsayısı ise .67 olarak bulunmuştur. Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin test tekrar test güvenirliliği ise 36 üniversite öğrencisine iki hafta aralıkla uygulanarak incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre ölçeğin test tekrar test güvenirlilik katsayısı .75 olarak bulunmuştur. Raines-Eudy (2000) güvenirlilik çalışmaları sonucunda elde edilen katsayı değerlerinin .50'de büyük olmasının kabul edilebilir bir değer olduğunu belirtmektedir. Bu sonuçlar ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenirliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

3.4. Madde Analizi

Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin madde analizleri düzeltilmiş madde toplam korelasyonları ve alt/üst %27'lik grupların madde puanları arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri aracılığıyla incelenmiştir. Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .40 - .57 arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin %27'lik alt-üst grup madde puanlarındaki farkların *t* değerlerinin 3,09 ($p < .000$) ile 16,88 ($p < .000$.)

arasında anlamlı farklılıklar göstermektedir. Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin madde analizi sonuçları tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4- Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin madde toplam korelasyonları ve %27 alt-üst grup farkına ilişkin *t* testi değerleri

Madde no	Madde toplam korelasyonu ¹	<i>t</i> (Alt %27-Üst%27) ²
Madde1	,40	13,672*
Madde2	,42	12,810*
Madde3	,42	13,789*
Madde4	,44	10,696*
Madde6	,44	16,381*
Madde7	,57	9,005*
Madde8	,50	16,122*
Madde9	,49	16,882*

¹n= 531, ²n₁=n₂= 143, *p <.000

3.5. Ölçeğin Puanlanması

ODKÖ’ nün orijinal formu onlu Likert tipi (0= hiç uygun değil, 9= tamamen uygun) derecelendirmeye dayalı olarak değerlendirilmektedir. Şeker ve Gençdoğan’a (2006) göre, Türkçe anlam açısından en fazla beş seçeneğe kadar anlaşılır seçenekler yazılabilir. Daha çok sayıda seçenek yazıldığında, Türkçe anlamları açısından pek farklı olmayan seçenekler ortaya çıkmaktadır. Örneğin, “bazen”, “ara sıra”, “seyrek”, “nadiren”, “çok az” gibi seçenekleri birbirinden ayırt etmek oldukça güçtür. Bundan dolayı ölçeğin Türkçe formu beşli Likert tipine göre (1= Hiç uygun değil, 5= Tamamen uygun) hazırlanmıştır. Ölçek toplamda 10 maddeden oluşmaktadır ancak ölçeğin ters puanlanan 5. ve 10 maddeleri katılımcılardaki yanıtlama önyargısını (response bias) azaltmak amacı ile dolgu maddesi olarak ölçekte yer almaktadır. Ölçeğin puanlaması yapılırken 5. ve 10. maddeler puanlamaya dahil edilmemektedir. Buna göre ölçekten alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 40’tır. Ölçekten alınan puanların yüksek olması olumlu değerlendirilme korkusunun yüksek olduğuna işaret etmektedir.

4. Tartışma

Bu çalışmada Weeks ve diğ. (2008) tarafından sosyal anksiyete bozukluğunda olumlu değerlendirilme korkusunu ölçmeye yönelik olarak geliştirilen Olumlu Değerlendirilme Korkusu Ölçeği'nin (ODKÖ) psikometrik özelliklerinin incelenmesi ve ölçeğin Türkçe uyarlamasının yapılması amaçlanmıştır. Klinik olmayan, üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme gerçekleştirilen bu uyarlama çalışması sonucu elde edilen bulgular ölçeğin olumlu değerlendirilme korkusunu ölçebilecek düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğunu göstermiştir.

ODKÖ'nün orijinal formuyla dilsel eşdeğerliğini ortaya koymak amacıyla İngilizce ve Türkçe form arasındaki ilişki hesaplanmış ve .77 korelasyon bulunmuştur. Bu sonuç ODKÖ'nün özgün formuyla yeterli düzeyde dilsel eşdeğerliğe sahip olduğunu ve çeviri sürecinin başarıyla tamamlandığını göstermektedir.

ODKÖ'nün güvenilirliği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı, iki yarım güvenilirlik katsayısı ve test tekrar test güvenilirlik katsayılarının hesaplanması yoluyla elde edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .73, test yarılama yoluyla elde edilen güvenilirlik katsayısı .67 ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı .75 olarak bulunmuştur. Güvenirliğe ilişkin elde edilen bu sonuçlar göz önüne alınarak ölçeğin yeterli düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

ODKÖ'nün madde ayırt ediciliğini ve maddelerin toplam puanı yordama derecesini ortaya koymak üzere madde analizi ve %27'lik alt-üst grup karşılaştırmaları yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar ölçeğin orijinal formuyla paralellik göstermektedir. Madde analizi sonucu elde edilen düzeltilmiş madde toplam korelasyonuna yönelik sonuçların .40 ile .57 arasında değiştiği görülmektedir. Madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında değeri .30 ve üzerinde olan maddelerin ölçülecek özelliği ayırdetme açısından yeterli kabul edildiği (Büyüköztürk, 2007) göz önüne alındığında, ölçeğe ilişkin madde toplam korelasyonlarının tutarlığının yeterli olduğu söylenebilir. Ölçekle ilgili % 27'lik alt-üst grupların madde puanlarının karşılaştırılmasında ise *t* testi kullanılmıştır. % 27'lik alt ve üst grupların madde puanlarındaki farklara ilişkin *t* değerlerinin ise 3,09 ($p < .000$) ile 16,88 ($p < .000$) arasında değiştiği görülmüştür.

ODKÖ'nün yapı geçerliğini ortaya koymak üzere açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Olumlu değerlendirilme korkusu ölçeğinin

psikometrik özelliklerini incelemeye yönelik toplanan verinin AFA için gereken tüm kriterleri karşıladığı gözlenerek analize geçilmiştir. Ölçek tek boyuttan oluştuğu için AFA her hangi bir döndürme tekniği kullanılmadan tek faktör sınırlandırılması yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır. AFA sonucu ölçek maddelerinin faktör yüklerinin .29 ile .72 değiştiği görülmüştür. ODKÖ'nün orijinal formdaki faktör yapısının Türk üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme doğrulanıp doğrulanmayacağını sınamak amacıyla yapılan DFA sonucu modele ilişkin elde edilen uyum indeksi değerleri RMSEA=0.074, NFI=0.94, CFI=0.96, IFI=0.96, RFI=0.91 ve GFI=0.97 olarak bulunmuştur. Bu bulgular modelin iyi düzeyde uyum gösterdiğine işaret etmektedir.

Bu çalışmada ODKÖ'nün uyum geçerliğini ortaya koymak üzere Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği Kısa Formu- (Köydemir ve Demir, 2007) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg, 1965) kullanılmıştır. ODKÖ ile Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği arasında .33 ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği arasında ise .42 korelasyon bulunmuştur. Sosyal kaygı yaşayan bireylerde olumsuz değerlendirme kadar olumlu değerlendirmenin de kaygı yarattığı düşünülecek olursa Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Ölçeği ile arasındaki korelasyonun beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinden alınan puanın yüksek olması bireyin benlik saygısının düşük olduğuna işaret etmektedir. Buna göre ODKÖ'den alınan puanların yüksek olmasının da olumsuz bir durum olduğu dikkate alınırsa elde edilen sonucun yine beklenen yönde ve anlamlı olduğu söylenebilir.

ODKÖ'den alınan puanların cinsiyet açısından yapılan karşılaştırılması sonucu istatistiksel olarak kadınların olumlu değerlendirilme korkusu düzeyiyle ($\bar{x}$ = 20,88, ss.= 4,97) erkeklerin olumlu değerlendirilme düzeyleri arasında ($\bar{x}$ = 20,93, ss.5,16) anlamlı bir farkın bulunmadığı gözlenmiştir (t_{529} = -0,130, p = ,897).

5. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak ODKÖ'nün Türkçe formunun üniversite öğrencilerinin olumlu değerlendirilmeye yönelik korkularını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir. Kullanımı ve puanlaması kolay, pratik ve kısa zamanda uygulanabilen bir ölçek

olması avantaj olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada ölçeğin psikometrik özellikleri üniversite öğrencilerinden oluşan ve klinik olmayan bir örneklem üzerinde incelenmiştir. Ölçeğin daha sonra yapılacak çalışmalarda öğrenci olmayan ve klinik bir örneklemde de geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi yerinde olacaktır. Ayrıca bu çalışmada ODKÖ'nün benlik saygısı ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile ilişkisine bakılmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda anksiyete bozukluklarını ölçen geçerli ve güvenilir diğer ölçme araçlarıyla da ilişkisine bakılabilir.

Kaynakça

- American Psychiatric Association, [APA]. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-IV-TR)*, (4. Baskı). Washington: American Psychiatric Association.
- Beaton, D. E., Bombardier, C., Guillemin, F. ve Ferraz, M. B. (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine*, 25(24), 3186-3191.
- Brace, N., Kemp, R. ve Snelgar, R. (2003). *SPSS for Psychologists: A Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows*. (2. Baskı). Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. İstatistiki Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum*. (8. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Coakes, S. J. (2005). *SPSS: Analysis without anguish: Version 12.0 for Windows*. Melbourne: John Wiley and Sons.
- Çörüş, G. (2001). *Son ergenlikte öz-değeri etkileyen ailesel değişkenler: Bilişsel Kuram Açısından Bir Değerlendirme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, K. Z. (2007). Psikolojik ölçme aracı uyarlama. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 40(1), 1-16.
- Doğan, T. (2010). *Bilişsel ve kendini değerlendirme süreçlerinin sosyal anksiyete açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Field, A. (2005). *Discovering Statistics Using SPSS*. Londra: Sage Publications.

- Geisinger, K. F. (1994). Cross-Cultural normative assessment: Translation and adaptation issues influencing the normative interpretation of assessment instruments. *Psychol Assess*, 6(4), 304-312.
- Green, S. B. ve Salkind N. J. (2008). *Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and Understanding Data*. Upper Saddle River Pearson; Prentice Hall.
- Hair, J. F. ve ark (2006). *Multivariate Data Analysis*. Upper Saddle River Prentice Hall.
- Kasper, S., (1998). Social phobia: The nature of the disorder. *Journal of affective disorders*, 50, 3-9.
- Kelloway, E. K. (1998). *Using LISREL for Structural Equation Modeling. A Researcher's Guide*. California: SAGE Publication, s.27.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of Structural Equations Modeling*. New York: Guilford.
- Koydemir, S. ve Demir, A. (2007). Psychometric properties of the brief version of the Fear o Negative Evaluation Scale. *Psychol Rep*, 100, 883-893.
- Leech, N. L., Barrett, K. C. ve Morgan, G. A. (2005). *SPSS for Intermediate statistics: Use and interpretation* (2. Baskı). New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Leary, M. R. (1983). A brief version of the Fear of Negative Evaluation Scale. *Pers Soc Psychol Bull*, 9, 371-376.
- Meyers, L. S., Gamst, G. ve Guarino, A. J. (2006) *Applied Multivariate Research. Design and Interpretation*. California: Sage Publication.
- Oğuzlar, A. (2003). Veri ön işleme. Erciyes Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21, 67-76.
- Özgüven, H. D. ve Sungur, M. Z. (1998). Sosyal Fobi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 9(2): 128-138.
- Raines-Eudy, R. (2000) Using structural equation modeling to test for diffenratial reliability and validity: An empsirical demonstration. *Structural Equation Modeling*, 7(1), 124-141.
- Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (2004). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Şeker, H. ve Gençdoğan, B. (2006). *Psikolojide ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Şimşek, Ö. F. (2008) *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5. Baskı). Boston: Allyn and Bacon.

Veale, D. (2003). Treatment of social phobia. *Advances in Psychiatric Treatment*, 9, 258–264

Weeks, J. W., Heimberg, R. G. ve Rodebaugh, T. L. (2008) The fear of positive evaluation scale: assessing a proposed cognitive component of social anxiety. *Journal of Anxiety Disorders*, 22, 44-55.

OLUMLU DEĞERLENDİRİLME KORKUSU ÖLÇEĞİ

Maddeler		Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1	Başkalarını etkileyeceğimi bilsem bile yeteneklerimi sergileme konusunda kendimi rahatsız hissederim.					
2	Etkilendiğim birisinden bir iltifat almak beni endişelendirir.					
3	Diğer insanların ilgisini çekmeyecek, onlara kim olduğum hakkında çok az bilgi verecek giysiler seçerim.					
4	Otorite konumundaki kişilerden bir övgü aldığımda kendimi rahatsız hissederim.					
5	Eğer bir grupta diğer insanların ilginç bulacağımı düşündüğüm bir şeyler varsa anlatırım.					
6	Eğer birisinden bir iltifat alacaksam bunu başkalarının da olduğu bir ortamdan çok, o kişiyle yalnızken almayı tercih ederim.					
7	Başkalarının önünde iyi bir şey yaparsam, gerçekten çok iyi yapıp yapmadığımı merak ederim.					
8	İnsanlar bana iltifat ettiklerinde genellikle kendimi rahatsız hissederim.					
9	Hayranlık uyandırdığımı bilsem de herkesin içinde dikkat çekmekten hoşlanmam.					

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı 22, Ekim – Kasım – Aralık – 2010

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız- Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat- KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

10	Sıklıkla kendimi takdir edilmemiş hisseder, insanların olumlu özelliklerimle ilgili daha fazla yorum yapmalarını isterim.					
----	---	--	--	--	--	--